

УДК 330.322.14:631.11

Однорог М. А., к.с.н., доцент (Технологіко-економічний коледж Білоцерківського національного аграрного університету, м. Біла Церква)

НАПРЯМКИ І ФОРМИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙ В АПК НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Приділена увага питанням пошуку напрямків і форм державного регулювання інвестицій в АПК на сучасному етапі. Обґрунтовується можливість визначення інвестиційних стратегій в АПК на основі оцінки інвестиційної політики. Дається коротка характеристика механізму державного регулювання в АПК.

Ключові слова: інвестиції, агропромисловий комплекс, державне регулювання.

Структурна реорганізація економіки завжди пов'язана з перерозподілом, переливом матеріальних, трудових і фінансових ресурсів з неперспективних у стратегічному плані галузей в галузі, позначені як пріоритетні. Саме тому особливу актуальність і значимість набуває інвестиційна складова пріоритетів структурної перебудови економіки.

Дослідження різноманітних аспектів теорії та практики інвестицій, державного регулювання інвестицій в АПК, що мають важливе значення на сучасному етапі, досліджували як зарубіжні вчені Колеман Д., Фуллер Б., Херстейн Р., Джоргенсон Д., Крелле В., Лернер Д., Мегінсон В., Ромер П., Шмідт Р., Солоу Р., так і вітчизняні І. Т. Балабанов, І. О. Бланк, В. П. Горьовий, С. О. Гуткевич, А. А. Задоя, О. В. Захарчук, М. І. Кісіль, М. Ю. Коденська, В. Г. Чабан, І. В. Ліпсіц, І. І. Лукінов, П. І. Юхименко, Г. М. Підлісецький, М. М. Кропивко, П. Т. Саблук та інші.

Водночас, питання пошуку напрямів і форм державного регулювання, особливостей ефективного їх застосування, формування та обґрунтування джерел залучення інвестицій, а також їх раціонального використання в АПК потребують подальшого вивчення. Практична значимість та необхідність вирішення цих питань зумовили вибір теми дослідження.

Метою даної статті є розгляд напрямів і форм державного регулювання інвестицій в АПК на сучасному етапі.

Інвестиційна складова пріоритетів структурної перебудови економіки на регіональному рівні, пов'язана, насамперед, з:

- пошуком внутрішніх резервів;
- урахуванням досвіду структурно-інвестиційних перетворень;
- коригуванням грошово-кредитної і фінансової політики;
- формуванням довгострокової фінансової політики;
- урахуванням регіональних особливостей техніко-технологічного

та організаційно-економічного потенціалів.

Як показують дослідження, ключовою ознакою економічного зростання виступають інвестиційна складова і ефективність державного регулювання стосовно специфічних умов відтворювального процесу.

У плані комплексного підходу до забезпечення сталого економічного зростання необхідною умовою є інвестиційна політика, що включає такі форми:

- безпосередній управлінський вплив держави на інвестиційний процес за рахунок бюджетних коштів;
- непряме державне регулювання інвестицій;
- створення умов нормативно-правового характеру та інвестиційної підтримки;
- мобілізація інвестиційних ресурсів під техніко-технологічний та організаційно-економічний комплекс розвитку економіки [3, С. 3-9].

Інвестиційна складова економічного зростання лежить у площині технології та організації управління витратами за допомогою регулюючої ролі держави в інвестиційному процесі по секторах економіки, включаючи, насамперед, організаційно-управлінський аспект, що забезпечує прискорену віддачу вкладених коштів у розвиток. При цьому важливим питанням прискорення економічного зростання є проблема взаємозв'язку динаміки інвестицій та економічного зростання з урахуванням довгострокових макроекономічних прогнозів розвитку.

На даний момент інвестиції здатні допомогти національній економіці у подоланні впливу та наслідків світової економічної кризи; інвестиції призначені для підняття та розвитку виробництва, збільшення його потужностей, технологічного рівня.

Проблема інвестицій в нашій країні актуальна, насамперед, тим, що на інвестиціях в Україні можна отримати величезний прибуток, але в той же час думка про втрату вкладених коштів зупиняє інвесторів.

Система сільськогосподарського кредиту, створена і функціонує за участю держави, є найважливішим механізмом державного регулювання інвестицій в даній сфері, розвиток і вдосконалення елементів якого становить основні завдання аграрної політики України.

Реформування аграрного сектора виявило проблеми, пов'язані з формуванням спеціалізованих форм фінансово-кредитної підтримки галузі, забезпеченням доступу сільськогосподарських товаровиробників до зовнішніх джерел фінансування основного та оборотного капіталу, взаємодією елементів системи фінансово-кредитної підтримки агропромислового сектора. Діючі форми і методи державного регулювання системи сільськогосподарського кредитування не привели до істотного зростання темпів аграрного виробництва, галузь як і раніше залишається не рентабельною.

У розвинених країнах світу кредитування сільського господарства представляється об'єктом пильної уваги і підтримки з боку держави, оскільки забезпечує стимулювання інвестиційної, інноваційної та ділової активності в галузі, що є гарантом продовольчої та економічної безпеки країни. У кожній країні створювалися свої системи підтримують інститутів, головними характеристиками яких були високий рівень державної участі, особливо на початкових стадіях їх формування [1, С. 3-5].

Однією з найважливіших передумов інвестиційних вкладень у сільськогосподарське виробництво та належного функціонування більш досконалого механізму кредитування сільськогосподарських організацій є інститут земельно-іпотечного кредитування. Найбільш прийнятний вид нерухомості в сільському господарстві земля, оскільки вона може виступати засобом забезпечення кредитних зобов'язань, майже не втрачає своєї вартості і здатна рости в ціні залежно від попиту та пропозиції. З цієї точки зору створення умов для земельно-іпотечного кредитування слід вважати ключовою частиною державної кредитної політики.

Земельна іпотека дозволить розширити можливості доступу сільськогосподарських організацій до дешевих і довгострокових кредитів для розвитку сільськогосподарського виробництва. Однак система земельно-іпотечного кредитування в Україні знаходиться в даний час на стадії становлення.

Поширення земельної іпотеки в сільському господарстві стимулюється в багато в чому через те, що на ринку нерухомості практично відсутні земельні ділянки на праві власності. Ще одна причина, що гальмує розвиток земельної іпотеки, пов'язана з проблемами визначення ринкової вартості земельної ділянки для цілей іпотеки.

Розвиток іпотеки багато в чому залежить від стану нормативно-правової бази, що регулює земельно-іпотечні відносини. У цій області зберігається ряд питань, недостатнє врегулювання яких в подальшому

може стати суттєвою перешкодою на шляху розвитку процесу земельно-іпотечного кредитування в сільському господарстві.

У зв'язку з цим необхідне створення чіткої системи управління земельними ресурсами. Одним з напрямків становлення земельно-іпотечного кредитування може бути передача повноважень по контролю за всіма землями сільськогосподарського призначення на рівень суб'єктів України. Це дозволить забезпечити оперативність вирішення проблем розвитку іпотеки сільськогосподарських земель на регіональному рівні. Крім того, на рівні держави необхідно прискорити створення системи земельно-іпотечного кредитування на основі:

- завершення інвентаризації невикористовуваних земель і постановки їх на кадастровий облік;
- оптимізації механізму визначення вартості земельних ділянок для цілей іпотеки у зв'язку з недосконалістю нормативно-правової бази з застави – земель сільськогосподарського призначення;
- максимального прискорення процедур оформлення земельних ділянок у власність сільськогосподарських організацій [4, С. 4-9].

Для успішного розвитку інвестиційного процесу в сільському господарстві форми інвестицій повинні активно розвиватися. В даний час широко й успішно у всьому світі застосовується лізинг. Досить прогресивним заходом розширення поставок техніки на умовах лізингу може бути рішення Ради директорів підприємства, відповідно до якого затверджено нові умови роботи компанії, спрямовані на реалізацію антикризових заходів. Однак використовувані при оцінці кредитоспроможності позичальника норми істотно посилюють можливості використання лізингу для більшості сільськогосподарських організацій. Зокрема, фактичні значення основних показників фінансового стану сільськогосподарських організацій – коефіцієнта поточної ліквідності і відсутність у них простроченої кредиторської заборгованості та заборгованості по обов'язковим платежам і податкам у місцевий бюджет на дату подання заявки – не відповідають вищеназваним вимогам. Отже, вже з поданими показниками не всі сільськогосподарські організації можуть розраховувати на отримання техніки в лізинг на антикризових умовах.

У сучасних умовах основним джерелом залучення фінансових ресурсів для сільськогосподарських організацій є кредит з субсидуванням процентної ставки. Однак низький рівень прибутковості і збитковість окремих організацій не дозволяє скористатися цим інструментом державної підтримки. Дослідження показують, що, незважаючи на зростання обсягів кредитування сільськогосподарських організацій, потреба в кредитних ресурсах значно перевищує їх наявність. Незадо-

волений попит на позикові ресурси у сільськогосподарських організацій коливається від 50 до 75% [2, С. 84-86].

В даний час невід'ємним елементом кредитної системи є сільськогосподарська кредитна кооперація. Проте в більшості регіонів сільськогосподарські кредитні кооперативи не сформували ще достатню ресурсну базу, яка дозволяла б їм зайняти вагоме місце в регіональній кредитній системі. Основний стримуючий фактор при цьому – відсутність заставної бази, необхідної для отримання кредитів.

Роль сільськогосподарських кредитних кооперативів зводиться до надання субсидованих позик: члени-позичальники можуть отримувати субсидії на відшкодування витрат на сплату відсотків при оформленні позики в сільськогосподарських кредитних кооперативах. Надання позик здійснюється як за рахунок власних коштів кооперативів, так і за рахунок кредитів банків. Враховуючи недостатність базової капіталізації сільськогосподарських кредитних кооперативів, для розширення масштабів фінансової підтримки їх членам доцільно включити ці кооперативи до переліку отримувачів субсидованих кредитів.

Однією з найбільш перспективних форм інвестування в галузь є проектне фінансування. Його перевага полягає в тому, що процес залучення фінансових ресурсів не обмежується яким-небудь одним методом, а припускає використання широкого спектру інвестиційних інструментів. Проектне фінансування створює необхідні передумови для формування механізму трансформації фінансових ресурсів держави та приватного сектора у фінансові ресурси, призначені для розвитку АПК.

В умовах нестачі власних фінансових ресурсів та обмеженості доступу до традиційних форм банківського кредитування, а також слабкої заставної бази багатьох сільськогосподарських і переробних підприємств дана форма інвестування є одним із способів формування інвестиційних ресурсів для розвитку виробничої та соціальної інфраструктури агропромислового комплексу, оскільки однією з характеристик проектного фінансування є фінансування під заставу майбутнього грошового потоку.

Здійснення проектного фінансування в АПК неможливе без розробки дієвого механізму його реалізації з урахуванням форм і методів, прийнятих в зарубіжній практиці. Такий механізм не тільки не виключає, а, навпаки, передбачає активну державну участь шляхом стимулювання і розвитку нових форм державно-приватного партнерства. Відповідно до цього необхідно забезпечити високий рівень доступності інвестиційних ресурсів для агропромислового комплексу за допомо-

гою використання методів і форм проектного фінансування.

Проблеми проектного фінансування в АПК вимагають теоретичного відповідного забезпечення, нетрадиційних практичних підходів і рішень, що враховують реальні соціально-економічні та політичні процеси в Україні. Крім того, необхідно враховувати фактори мікро- і макроекономічного, а також інституційного середовища функціонування агропромислового комплексу.

Реалізація пріоритетних національних проектів, а також цільових програм дозволило зміцнити фінансовий стан окремих сільськогосподарських організацій. Незважаючи нажиті заходи, діюча система державної підтримки сільськогосподарських організацій не дозволяє в достатній мірі вирішити проблеми, що накопичилися в сільському господарстві. Сформованими інструментами державної фінансової підтримки (субсидування процентної ставки за кредитами, відшкодування в розмірі 100% суми початкового внеску за договором лізингу сільськогосподарської техніки та обладнання, компенсація частини витрат на виробництво сільськогосподарської продукції, придбання нової сільськогосподарської техніки та обладнання) практично можуть використовувати тільки прибуткові сільськогосподарські організації.

1. Бова Т. В. Державна політика створення сприятливих економічних умов до інвестування в інновації // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 9. – С. 3–5.
2. Гаман П. І. Державний вплив на функціонування інвестиційного ринку в Україні // Інвестиції: практика та досвід. – 2011. – № 23. – С. 84–86.
3. Дем'яненко М. А. Державна підтримка як фактор забезпечення конкурентоспроможного аграрного виробництва / М. А. Дем'яненко // Економіка АПК. – 2009. – № 9. – С. 3–9.
4. Павленко О. П. Регуляторні аспекти інвестування в сільському господарстві за державної підтримки // Інвестиції: практика та досвід. – 2010. – № 2 (січ.). – С. 4–9.

Рецензент: д.е.н., професор Юхименко П. І. (ВНЗ Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»)

Odnoroh M. A., Candidate of Economics, Associate Professor
(Technological-economic College of Belotserkovsky National Agrarian University City, Bila Tserkva)

DIRECTIONS AND FORMS OF STATE REGULATION OF INVESTMENT IN AIC AT THE PRESENT STAGE

Attention is paid to issue directions and forms of state regulation of investment in agriculture today. Substantiates the possibility of determining investment strategies in agriculture based on the assessment of the investment policy. We give a brief description of the state regulation in agriculture.

Keywords: investment, agriculture, government regulation.

Однорог М. А., к.э.н., доцент (Технологическо-экономический колледж Белоцерковского национального аграрного университета, г. Белая Церковь)

НАПРАВЛЕНИЯ И ФОРМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИНВЕСТИЦИЙ В АПК НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Уделено внимание вопросам поиска направлений и форм государственного регулирования инвестиций в АПК на современном этапе. Обосновывается возможность определения инвестиционных стратегий в АПК на основе оценки инвестиционной политики. Дается краткая характеристика механизма государственного регулирования в АПК.

Ключевые слова: инвестиции, агропромышленный комплекс, государственное регулирование.
